

באר ה"אור הזחיים הקדוש"

פרשת פנחס פ"ו

סדר לימוד ב"אור הזחיים" הקדוש כתבת מורינו הגאון רבי אלימלך בודמן שליט"א

הלימוד ביוםא דהילולא קדישא, שפתותיו דונבות בקבר.

צָרוּר אֶת הַמְדִּינִים וְהַפִּתִּים אוֹתָם: {כ"ה י"ז}

נְרוּר אֶת הַמְדִּינִים וגו'. צריך לדעת למה כפל צרור והכיתם, ורז"ל הרגישו ואמרו (נמד"ר פכ"א) כי נתכוון בזה לומר שהגם שצוה ה' (נכניס כ') כי תקרב אל עיר וגו' לא תשחית את עצה וגו' זו אומה קלה ובזוויה להשחית את עצה וגו' עד כאן, וצריך לדעת מה נקמה היא זו למדין ואדרבה היה להם לקיים, (סס) ואכלת את שלל אויביך שזה הוא להם יותר נקמה ודאבון נפש, וכיוצא בזה מצינו בקללות התורה (ויקרא כו) ואכלוהו אויביכם:

עוד צריך לדעת אומרו **כי צוררים** למה הוצרך לנתינת טעם, ולפי דברי רז"ל שאמרו שבא לומר ישחיתו עצה וכו' יש לנו מקום לומר שבא לתת טעם לביטול מצות לא תשחית וגו' במקום הזה כי צוררים, ובתנחומא אמרו וזה לשונם צרור וגו' למה כי צוררים וגו' מכאן אמרו הבא להורגך וכו', ולדברי תנחומא בא הכתוב להודיעך משפט הבא וכו' וזה דרך דרש:

ונראה לפרש בהעיר למה צוה ה' מצוה זו שלא בזמנה, כי מצינו שאחר כך הוצרך ה' לצוות לומר (ל"א כ') נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים הא למדת כי מאמר זה לא היה בזמן הנקמה:

אכן נתכוון ה' במאמר זה לתקנתם של ישראל, לפי שכל אשר יטעום טעם חטא הטבעי השולט באדם שלא לרצונו לו יהיה שלא טעמו אלא בבחינת החושב קשה הוא להפרידו, וכמו שהארכתי בפרט זה בפרשת אחרי מות (ויקרא יח) בפסוק כמעשה ארץ מצרים וגו', וכל עוד שלא נפרד, מהחוטא תאות הדבר ותשוקתו אליו הוא מושלל מהכפרה, וכמו שפירשתי בפרשת בראשית במה שאמר הכתוב (סס ד) ואלו תשוקתו ותאהב תמשל בו, ומה שלפנינו עם בני ישראל טעמו עריבת הזנות מהם במעשה מהם במחשבה, גם נדבקו בפעור דכתיב (כ"ט ג) ויצמד ישראל לבעל פעור ואמרו רז"ל (נמד"ר פ"ט) שנעשו כצמיד וכו' עד כאן, וחפץ ה' לרפאותם בעצת ה' הנכונה כדי לסלק מעליהם המגפה, שהלא תמצא שהיתה המגפה בישראל עד אשר ספו תמו כל הנצמדים לבעל פעור דכתיב (נכניס ד) כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלהיך מקרבך, ובהכרח אתה לומר כי לא על הכ"ד אלף שאמר הכתוב (סוף נלק) ויהיו המתים וגו' ארבעה וגו' הוא אומר שאלו היו משבט שמעון ומתו על שרצו לשלוח יד בפנחס כמאמרם ז"ל (נמד"ר פ"ט) והכתוב אומר אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו וגו' הא למדת שהשמיד גם כל הזונים לבד הכ"ד אלף, גם ממה שאמר הכתוב כאן המוכה ביום המגפה על דבר פעור זה יגיד שמתו מישראל לבד אותם שמתו בשביל פנחס שרצו לשלוח בו יד:

והגם שנשכיל בעיקר הסיבה אשר סבבה מעשה פנחס, לא היה אלא זנות זמרי כי לא הרג פנחס לזמרי על עבודה זרה, אלא ודאי שהמגפה היתה שולטת בזונים, והגם שאמר הכתוב ויכפר על בני ישראל, פירוש שלא כילה כל העם מהם בשביל מחשבת עבודה זרה מהם בשביל הערבות ולעולם ה' לא ויתר על הזונים ויעץ ה' ואמר צרור את וגו', הכוונה בזה להקדים לשנוא המחטיאים גם להתעב הערב והטוב הבא מהם לאבד כל עץ נחמד וכל מעיין מתוק וכל טוב הבא מהם על אשר גרמו להם עשות רע, והוא על דרך אומרו (ספלים קל"ט) הלא משנאיך ה' אשנא פירוש משנאיך כאלו אמר משניאיך שגורמים לשנאת בחור בטוב כדרך שדרשו ז"ל (ספס קיד): בפסוק כל משנאי אהבו מות אל תקרא וכו', ובאמצעות מחשבה זו תהיה מתרחקת תאות העבירה מהם ותהיה להם לזרה כי על העבר שונאים הסובב ויולד בהם טבע אלהי, ומדה זו מדה סגוליית היא לחפץ בחיים, ובזה יתכפר עון הקודם במחשבת עבודה זרה גם בארס תאות הניאוף ולא יהיה בהם נגף:

והוא מאמר הכתוב כאן **צרור את המדינים** פירוש יהיו לכם בגדר צר ואויב לשנאתם ולשנא כל הערב מהם להשחית עצם ולקלקל מעינותיהם זה תמורת מה שהתאוו להם, וזו היא אחד מתקוני התשובה, ואמר **צרור** לשון הווה פירוש יגבירו בהם השנאה עד גדר שיהיה נקבע בהם טבע הצרירות, ואמר **והכיתם** אותם פירוש תחכו ליום נקם שתכו אותם, ולזה לא אמר והכו אותם כי אין זמנו עתה, ואמר **כי צוררים** וגו' הכוונה בזה לומר תנאי הוא הדבר שהשנאה ואויבות שתהיה לכם לא על שסבבו נפילה מישראל שאם כן נאבדה הכוונה של תיקון החטא אלא כי צוררים הם וגו' **על דבר פעור** אשר החטיאו אתכם בעבודה זרה **ועל דבר כזבי** וגו' שגרמו לכם להכשל בזנות, וטעם שתלה פרט זה בכזבי לבד לפי שהיא בת מלך והזכיר הגדולה, גם לפי שזנותה היה בפרסום, ואפשר שעל פיה היו כל המופקרות:

עוד אפשר שזוהו נתכוון הכתוב במאמר **בת נשיא מדין** שלא היה צריך שכבר אמר בסמוך כזבי בת צור וגו', אלא בא לומר שלהיותה בת מלך יתפסו בשבילה כל האומה, ודקדק ואמר **אחותם** לומר הגם שיציאתה היתה ממזאב אחותם פירוש אחותם בעצה שבעצתם של מדין יצתה ויחשב הדבר על כולו, ואומרו **ביום המוכה** לומר שמסרה נפשה עליהם כאחיו, ואומרו **ביום המגפה** וגו' פירוש המגפה שהיתה על דבר פעור הא למדת שביום עצמו נגף ה' ההולכים אחר פעור לבד מהכ"ד אלף שאמר הכתוב שאותם היו כלן משמעון שמתו בשביל פנחס, והכוונה בעיקר המאמר להערים בשנאה טבעית שהיו סיבה לחרות אף ה' בעם, ואין לטעות שהכוונה בזה היא שישנאום בשביל המגפה, שכבר אמר כי צוררים וגו' שלא יצררו אותם אלא על דבר פעור וגו':

בְּנֵי יִשְׂשָכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֹה מִשְׁפַּחַת הַפּוֹנִי: {כ"ו, כ"ג}

בְּנֵי יִשְׂשָכָר וגו'. למה שקדם לנו כי יששכר הוא בן תורה רמזה התורה בשם זה של יששכר כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו, והוא מה שאמרו בברכות בפרק תפלת השחר (כ"ח) שצריך לברך ביציאתו מבית המדרש מודה אני לפניך וכו' אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר וכו' עד כאן, והטעם כי לא יעמוד קנין המדומה, והגם שיעמוד הבל הוא. עוד ירמזו כי כל מה שיש בעולם הוא שכר לו כי כל מה שברא ה' לא בראו אלא בשבילו כמו שדרשו ז"ל (כ"ד פ"א) בפרשת בראשית וגו' בשביל תורה וכו' ברא שמים וארץ:

עוד ירמזו למה שאמרו ז"ל (פוקלץ פ"ג) עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק שלש מאות ועשר עולמות, והוא אומרו יש שכר, ואומרו **לתולע** וגו' רמז הכתוב תנאי השגת התורה בשמות משפחות יששכר, והם מ"ח כאומרם (לכות פ"ו) במשנה שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, הנה משמעות תולע יגיד שני פרטים, א' ישים עצמו כעדין זה כאומרם ז"ל (מ"ק ע"ז): על דוד שנקרא עדינו העצני, ב' שיתעסק בפיו כתולע זה שכחה בפיה כי לעמל פה נברא האדם, וב' דברים אלו כוללים כל ענפי העונה וכל ענפי הלימוד המנויים במ"ח מעלות הנזכרים, ואומרו **לפיה משפחת הפוני**, יש להעיר למה הוסיף אות שאינה נמנית מאותיות השם שהיה לו לומר משפחת הפוי, אלא רמז לשאר מעלות המנויים שם במ"ח שהם מיעוט שיחה מיעוט שחוק ושאר הענפים הדומים לאלו, והוא אומרו **לפיה משפחת הפוני** פירוש פוה הוא לשון פה והוסיף לו אות ו' שהוא סוד עץ חיים שהוא עוסק בה יתר על שאר הפיות, גם רמז בסמיכות אות הוא"ו לאות ה"א לומר סוד חיבור המדות באמצעות עסק התורה. ואומרו **משפחת**

עשר כלולה מעשר ועשר מעשר הרי שנקודה אחת תתכנה לאלף, ואומרו ושלש מאות כפשטה, והוא מה שרמוז בשמו של יששכר: יש שכר:

פמילין יקירין בסגולת הלימוד בספר האור"ח הק'

נביא כאן מילין יקירין בסגולת הלימוד בספר האור"ח הק'

לרגל יומא דהילולא קדישא דיליה שיחול ט"ו תמוז, וכנודע מאז ומקדם שהוא מועיל לכל הענינים, ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני רוחי, וכן יהי רצון שזכותו הגדולה תעמוד לכל בית ישראל להיושע בכל מילי דמיטב.

ברוח - כשהזכירו בפני הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא ז"ע בחור שהחל לרדת מדרך הישר ל"ע, היה מורה ללמוד עמו בספר ה'אור החיים' (כל קטע בספר הקדוש, ולא דווקא בעניני מוסר). מי לנו גדול מהגאון רבי מאיר אריק צוק"ל שקבע בכל שבוע ללמוד את פירושו של ה'אור החיים' על הפרשה מרישא ועד גמירא, והעיד על עצמו שבפעם הראשונה שגמר ללמוד את דברי ה'אור החיים' מידי שבוע בשבוע הרגיש שנהפך ל'איש אחר' (הובא בהמאיר לעולם עמוד ג). ב'בני' - סיפר הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל רבה של קוממיות, שבהלוותיו של הגה"צ רבי דוד שפארבער מבראשוב זצ"ל בעל ה'אפרקטא דעניא', התלווה אל הרה"ק ה'לב שמחה' ז"ע, ובדרך הילוכו סיפר לרבי, שהמנוח לא היו לו רבות בשנים זרע של קיימא, ובצר לו פנה אל רבו הרה"ק האמרי יוסף מספינקא ז"ע, ויורהו הרה"ק ללמוד איהו קטע מסוים בספר"ק אור החיים כסגולה לזרע של קיימא, ואכן במשך זמן קיים את אשר נצטוו עד שנושע, ובערוב ימיו נאבד מזכרוננו איהו קטע ציווהו האמרי יוסף ללמוד, ואינו מצליח להזכור. נענה הלב שמחה ואמר, באמת, כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לבנים, אחר של'אור החיים' בעצמו לא היו צאצאים והכניס את כל כח המוליד שלו בספר זה, על כן מסוגל הספר לפעול בנים עוסקים בתורה ובמצוות (וכע"ז) איתא באמרי פנחס מהרה"ק מקארין ז"ע).

הגה"צ רבי הלל שלעזינגער זצ"ל ל"ע לא נתברך בפרי בטן זמן רב אחר נישואיו, והלך לדרוש ברופא גדול ומלומד ביותר. אמר לו הרופא, רבי יהודי, כאשר יצמחו עשבים על כף ידו יהיו לך ילדים, כאמור לו התייאש נא, וחבל על הכוחות שהינכם משקיעים בזה, כי תמו כל הסיכויים, רבי הלל לא התמהמה ושם פעמיו מיד אל ציונו של ה'אור החיים' הקדוש אשר בשיפולי הר הזיתים, ושם קיבל על עצמו בדמעות שליש ללמוד בכל שבוע מספרו הבהיר, וראה זה פלא - כעבור שנה חבק בין זרועותיו את בתו הבכורה, וזכה להקים דור ישרים מבורך בחתנין רבנן אחד מהם היה הגה"צ רבי משה הלבערשטאם זצ"ל חבר הבד"ץ העדה החרדית בעיר הקודש, וכן הגאון הגדול ר' סנדר פריינד זצ"ל והגאון הגדול ר' משה נחום שפירא זצ"ל.

בהיותו בתו הרבנית הלברשטאם כבת תשע פשטה אז בעיה"ק ירושלים מחלת ה'דיפטעריא', מחלה זו רבים חללים הפילה, ובכיתתה עצמה הלכו אז לעולמם ג' מחברותיה, ויהי היום וביקרה הילדה אצל הרופא מסיבת הצטננות, ובבדיקת הרופא הבחין בה סימני ה'דיפטעריא' ל"ע, וגמר בנפשו בלא אומר דברים להכניסה כך - ללא שום הכנה, אל חדר הניתוח ע"מ לנתחה ולנסות להצילה מלהבה של מגיפה זו. באותו זמן רץ אביה ר' הלל לשיבתו של המהר"ץ דושינסקי זצוק"ל להזכירה לפניו לטובה ולברכה (והמהר"ץ שהיה באמצע מסירת שיעור לתלמידים הפסיק השיעור ואמר תהלים עם תלמידיו - דבר אשר לא עשה מעולם, ורק כאן יצא מגדרו לגדול סכנת חיי ופיקוח נפש). כן הבטיח ר' הלל שכשיעזור ה' ותקום ממיתת חוליה ותתהלך בחוץ שלא על משענתה, יביא את בתו להדליק נר בביהמ"ס של ה'אור החיים' חק' אשר ניצב ב'עיר העתיקה' (ענין זה של חלוקת הנר בביהמ"ס של ה'אור החיים' חק' היה ידוע בירושלים כסגולה נפלאה לכל הישועות), וכמו כן 'דליק הוא בעצמו נר בכל עש' קודם כניסת השבת לטובת נשמת ה'אור החיים' חק'. ואכן, אחר הניתוח קמה הבת ושבה לבריאותה ואיתנה הראשון. פשיטא ואין צריך לומר שקיימו את ההבטחה הנ"ל.

ב'חיי' - ידוע מה שכתב באמרי פינחס' (שער התורה קל"ג) פעם אחת חלה בנו של הרב ז"ל, וקיבל על עצמו ללמוד בכל יום דף מ'אור החיים' בחומשים הגדולים דק' שקלאב. מעשה שהיה בשנת תשע"ג, בראש ישיבה חשוב בארץ הקודש, שאבד את ראייתו, משפנה אל חכמי הרפואה אמרו לו שמאור עיניו כבר לא ישוב אליו לעולמים, ביום ההילולא של האור החיים הקדוש, ביקש מתלמידיו שיעלוהו על הציון הקדוש, ואכן עשה את כל הדרך הקשה מאד (למי שחשבו עיניו בהר הזיתים) עדי הגיעו לציון הקדוש, שם קיבל על עצמו ללמוד בכל יום ויום מהספר הקדוש, ויהי לאחר כמה ימים שב להידיק בבית החולים, וראה זה פלא, הרופא ראה במוחו שהחלק שבמוחו הממונה על הראיה חזר לפעול כראוי, וממילא כדאי לערוך לו ניתוח להחזיר ראייתו, וכך הוה - הלה רואה היום בעיניו... זהו סיפור אחד מני אלפי אלפים.

ו'במזוני' - כה היה מעשה שהייתי עד לו, שנסעו קבוצת אברכים על ציונו הקדוש ביום מן הימים, ושם דיברו אודות הסגולה לקבל ע"ע להגות בספרו הקדוש, שע"ז ניתן לפעול ישועות גדולות ונצורות עד אין חקר, למחרת היום התקשר אחד האברכים שהיה שם, וסיפר שהוא 'מוכר ספרים', ולאחרונה נשאר בידו מאות ספרים שלא מצא להם קונים וגנרם לו הפסד ממוין רב, ובין הספרים היו גם מאתיים וחמישים ספרי 'אור החיים הקדוש', אתמול בלילה קיבל הלה על עצמו ללמוד בקביעות בספר הקדוש, והיום בבוקרו של יום פנה אליו סוחר ספרים שצריך הוא לספרים רבים, וראשונה הוא נצרך לכמתיים וחמישים ספרי אור החיים הקדוש הנ"ל.

לעילוי נשמת

הרה"ח ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א

(באר הפרשה בלק תשפ"ב)

הפוני פירוש שצריך לפנותו ממותרות המורגשות גם מהשחוק ומדברים בטלים כי הם מונעים קיום התורה באדם, ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו (מלפני מאה שנים) כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו במ בקודש כי אין קדושה כקדושת התורה ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול הגם שאין בהם דברים האסורים, והוא מה שרמוז במאמר לפנה שהוא פה העמל בתורה שבו שוכן חצי שמו יתברך, משפחת הפוני פירוש צריך לפנות מפיו כל חוץ מהגות בתורה ובוזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות שהם במיעוט שיחה במיעוט שחוק במיעוט תענוג וכדומה להם שבענף המותרות:

ואומרו לישוב ירמוז שצריך להרבות בישיבה ולא דרך עראי, גם צריך להתישב בכל פרט ופרט מהתורה עד שיעמוד על עקרו כמצטרך בעומק הלכה כי הוא זה עיקר התורה, ובוזה נכללים חלק אחד מהמ"ח מעלות שהם בישוב, ומתישב לבו בתלמודו, שואל ומשיב, המכוין את שמועתו וכו', גם מה שמנו שם שמיעת האוזן, עריכת שפתים, בינת הלב וכו', וכדומה לזה שבענף הבנת השכליות:

ואומרו לשמרון משפחת השמרוני ירמוז לתוספת השמירה המתחייב עשות בן תורה יתר על ההמון כאומרם ז"ל (יומא פו.) היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא דשקילנא בשרא ולא יתיבנא דמי לאלתר עד כאן. מזה יקיש כמה צריך להשתמר בן תורה בכל פרטי המצות, ואמרו ז"ל (מוכז סלכנא עשר ספאנס פ"ט) כי חסידים הראשונים היו שומרים חמשים שערי היתר לבל יכשלו בשער האיסור, והוא אומרו לשמרון משפחת השמרוני, ואומרו אלה משפחות יששכר לפקודיהם פירוש פקודיהם פקידה לטוב, ומה היא הפקידה פירוש הכתוב ואמר ארבעה וששים אלף ושלש מאות כאן רמז השגה בב' דברים, הא' שבעולם הזה נעשים מרכבה לשכינה והוא מה שרמוז במאמר ארבעה וששים והוא בחינת נקודה אחת הרי ס"ה שהוא מספר אדני", ואמר בסדר זה לומר כי באמצעות הלמוד תתמתק בחינת הדין שחשבונו ס"ד ותהיה נתקנת השכינה במספרה ס"ה כאומרם ז"ל בספר הזוהר (מ"צ ט') בפסוק והאם רובצת על האפרוחים וגו', והשגה שניה היא לעולם הבא כרמוז בשמו שלש מאות ועשר עולמות, והוא מה שרמוז במאמר אלף ושלש מאות, וקודם שנעמוד על הכוונה אעיר במאמר רבי יהושע בן לוי (פוקלין פ"ג) שאמר עתיד הקב"ה להנחיל וכו' שלש מאות ועשר עולמות ומוכיח מאומרו (משלי מ) להנחיל אוהבי יש, קשה לדבריו ז"ל אם למספר יכוין הכתוב למה הקדים הכתוב מספר העשר למספר המאות שהיה לו לומר להנחיל אוהבי ש"י, ושמעתי מפי הראשונים טעם ערב, כי מספר זה ירמוז לארבע עולמות כידוע אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, וכל אחד כלול מעשר, ומאמר רבי יהושע בן לוי בא ללמד כי הצדיקים יתענוגו על רוב שלום בעולם העליון בארבע עולמות אבל אין השגתם בכולם שוה אלא בג' ישיגו כל ההדרגות שישנם בהם והם במספר שלש מאות אבל בעולם העליון שהוא עולם האצילות לא יוכלו להשיג כל צדיק כי אם חלק מעשרה שבה שהיא גם כן עשרה בפרטם כנזכר שכל אחד כלולה מעשר, ויש לך לדעת כי העשר המושג מעולם העליון גדול ומהולל מאוד למעלה מכל השלש מאות, ולזה הקדים הכתוב העשר למאות ואמר להנחיל וגו' י"ש,

ועל פי הדברים ירמוז באומרו אלף יכוין לחלק הקטן הרמוז ביו"ד ויחד לו מספר זה של אלף כאומרם ז"ל שכל